

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiae Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

In quo posita sit difficultas explicatur, & prima ea de re sententia
explicatur. membrum 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

DISPUTATIO XIX.

De viribus liberi arbitrii cum solo concursu generali ad non succumbendum in quocumque temporis momento grauibus tentationibus, & ad singula alia difficilia merè naturalia superanda.

Quae dicta sunt, non solum tribus disputationibus praecedentibus, sed etiam disputatione 5. 14. & aliis, postulant examen propositae difficultatis: quam idcirco in hunc locum discutendam reliquimus, quia plenior illius intelligentia collatione indigebat virium liberi arbitrii in quocumque temporis momento cum viribus eiusdem ad legem vniuersam, illiusque partes temporis decursum implendas, hoc est ad perseverandum in bono naturali. Vt verò dilucidior ac planior sit disputatio, in aliquot membra erit distribuenda.

MEMBRUM I.

In quo posita sit difficultas explicatur, & prima ea de re sententia refertur.

RIBVS disputationibus praecedentibus ostensum est, non esse vires in nostro arbitrio cum solo concursu Dei generali ad vincendas tentationes & difficultates, quas, vt feruetur per longum temporis spatium, non solum tota lex naturalis, sed etiam eiusdem pars notabilem continens difficultatem necesse est vincere. Quod verò nunc disputamus est, an interim dum iudicium rationis non absorbetur, maneat nihilominus in eodem arbitrio cum solo concursu generali Dei libertas ad non consentiendum in quocumque temporis momento cuiuscumque graui tentationi, & ad superandam quamcumque magnam difficultatem, quam pro seruanda in eo solo instanti lege naturali necesse sit vincere, etiam si ea de causa mors sit toleranda, ita videlicet, vt si consentiat, peccet, eò quòd secluso quocumque alio maiori auxilio in potestate ipsius, tamen si non sine ingenti difficultate, positum sit non transgredi tunc legem: an verò maneat in eo euentu libertas, ac proinde esto sciens & prudens transgrediarur legem, non peccet, quia in potestate ipsius non est eam tunc non transgredi. Vt enim primo retract. cap. 9. Augustinus est auctor, *malum quod cauere non potest, peccatum non est, malum verò quod cauere potest, peccatum est.* Et in libro de duabus animabus cap. 12. Peccati, inquit, reum teneri quemquam, quia non fecit, quod facere non potuit summa iniquitatis & insanie est.

In partem negantem huius difficultatis, nempe non manere libertatem in eo euentu, citare quis fortè posset Gregorium Ariminensem in primo dist. 1. q. 2. artic. 2. in responsione ad tertiam quamdam probationem contra secundam conclusionem, vt Caietanus & alij 1. 2. q. 10. art. 3. eum citant, eò quòd eo in loco haec sint Gregorij verba: *Ad tertiam probationem dico primo, quod non omnem actum volendi voluntas elici volumur, id est, libere libertate contradictionis, quia non actum volendi, qui sequitur experientiam alicuius inensi sensibilis laesui. Vnde non puto quod aliquis absque miraculo posset vri ab igne, & non dolere, & per consequens nolle nolitione deliberata, & tali tristitia non tristiari.* Haec ille. Vt tamen ad eundem D. Thomae articulum dicebamus, si res rectè expendatur, nihil cum doctrina D. Thomae eo in loco

Molina in D. Thom.

A (quam membro sequenti referemus) pugnar. Et enim Gregorius arbitrat, tristitiam voluntatis esse actum, & laetitiam seu gaudium esse actum volitionis: cum tamen non sint nisi affectus, & motus, qui in voluntate resultant ex notitia obiecti nociui praesentis aut imminētis, vel obiecti conueniētis, quod adest aut speratur. Nomine ergo nolitionis tristitiam intelligens, ait, se credere fieri non posse sine miraculo, vt quis igne vratur, & non doleat, & per consequens nolit, odiòque prosequatur se vri, nomine eiusmodi nolitionis & odij tristitiam ipsam intelligens. Statim verò subiungit, eundem hominem manere liberum ad nolitionem deliberatam combustionis, sumpta nolitione vt ab alijs Doctōribus consuevit sumi, ac proinde posse illam elicere, & non elicere. Quamuis autem tristitia ex Augustino sit de iis, quae nobis nolentibus accidunt, vnde si libertas sit ad eliciendam & non eliciendam nolitionem combustionis, sequi videtur esse etiam libertatem ad actum tristitia, qui nolitionem consequitur: nihilominus vt Scotus in 3. d. 15. q. vnica, art. 1. rectè ait, vt in voluntate resultet tristitia, necessaria non est nolitio absoluta, sed satis est nolletas conditio-

Ad tristitia satis est nolletas eius rei vnde quis tristatur.

B natave voluntas, qua is, qui tristatur, id, vnde tristatur, vellet non esse, nisi vel ad consequendam beatitudinem, vel ad quemcumque alium finem, quem sibi proponeret voluntas, esset necessarium, vt in proiciēte merces in mare est manifestum, qui cum proiectionem velit voluntate absoluta, de ea tamē tristatur, quatenus eandem nollet, si ad vitam tuendam non esset necessaria. Quin, vt tristitia in voluntate resultet, satis est apprehensio praesentiae obiecti disconueniētis in se, quamuis alia ratione conueniens iudicetur, voluntasque illud per absolutam volitionem amplectatur.

C Maiori cum probabilitate citari potest huius sententiae auctor Andreas à Vega de iustificacione & gratia q. 12. & sequentibus, vbi affirmat, vires liberi arbitrii in statu naturae corruptae cum solo concursu Dei generali neque ad difficiles tentationes superandas se extendere, neque ad praestandum quodcumque aliud opus moraliter bonum, quod difficultatem contineat. Adhibet exempla, vt si profutenda sit aliqua religio, si magna aliqua à cibo abstinentia perferenda, si copiosa elemosyna largienda, aut quid aliud simile, vel difficilius sit faciendum. Viros verò liberi arbitrii cum concursu Dei generali solum sufficientes esse ait ad superandas eas tentationes, easque actiones studiosas praestandas, quae nullius aut perexiguae sunt difficultatis, cuiusmodi, inquit, sunt, comedere, bibere, dormire, orare, facere opera seruilia, reddere vxori debitum, decenter nos induere, & similia. Vtrum autem si occurrente difficili aliqua tentatione, aut laboriosa alia obseruatione praeccepti obligantis sub culpa lethali, Deus relinquet liberum arbitrium cum solo generali concursu, arbitrium consentiendi tentationi, & transgrediendi praecceptum peccaret? Vega in quadam quaestione sequenti partem negantem innuere videtur, ex capite impotentiae tunc adimplendum tale praecceptum, esto sufficiens cognitio esset in intellectu, neque ex capite ignorantiae ea transgressio excusaretur à culpa.

D Eadem sententia videtur esse aperte Bartholomaeus Medina, non solum dum, loco disputation. 14. citato, affirmat, peccatorem cum solo concursu Dei generali, etiam si nulla tentatio, nullaque peccandi occasio occurrat, non posse elicere actum absolutum naturalis dilectionis Dei super omnia, propositumve absolutum non transgrediendi praeccepta legis

legis naturalis sub culpa lethali obligantis, tamen si possit velicentiam quasdam elicere, sed multò magis prima secundæ q. 10. artic. 3. vbi doctrina, qua D. Thomas eo loco asserit, passionem, quantumcumque accrescat, interim dum iudicium rationis non absorbet, necessitate non posse voluntatem ad consensum: excipit ipse, nisi tentatio sit vehemens, liberumque arbitrium cum solo generali Dei concursu relinquatur: tunc enim necessitate illam arbitrat, & consequenter dicere tenetur non peccare, esto illi consentiat.

Ex auctoribus, quos hæcenus legi, non recordor alium, qui in hac sit sententia. Nec possum non vehementer mirari, Andream à Vega non solum asserere eam esse communem in scholis, sed etiam auctores illius citare, Magistrum, D. Thomam, Durandum, Scotum & Gabrielem: cum tamen in locis, in quibus ab eo citantur, nihil tale affirmant, apertissimumque sit D. Thomam in contraria esse sententia, vt membro sequenti erit manifestum. Durandum verò, Scotum, & Gabrielem vsque adeò in oppositam partem inclinare, vt ipsam hæresim Pelagianam, absque vlla pro ratione illorum temporum culpa, sequi videantur, dum in secundo distinct. 28. vbi à Vega citantur, asserunt, hominem naturæ lapsæ suis viribus naturalibus absque auxilio gratiæ seruare posse præcepta omnia, continereque se non solum à singulis, sed etiam ab omnibus lethalibus peccatis ad longum tempus, quamuis difficili negotio id possit efficere.

MEMBRUM II.

Secunda de eadem re sententia refertur.

PARTEM affirmantem propositæ difficultatis, nempe orta quacumque graui tentatione aut difficultate, quæ humanam sollicitet ac inclinet voluntatem ad præcepti transgressionem, manere in homine naturæ lapsæ cum solo concursu generali Dei libertatem, interim dum rationis iudicium non absorbetur, ad non transgrediendum in quocumque temporis momento tale præceptum, ac proinde peccare si illud transgrediar, sequuntur apertè & sine vlla obscuritate, in primis D. Thomas, & cum eo Caietanus prima secundæ q. 10. artic. 2. & 3. Disputans namque D. Thomas in ea quæstione de voluntate in suis solis viribus naturalibus cum solo concursu Dei generali absque auxilio spectata, artic. 2. docet, à nullo omnino obiecto necessitari posse quoad actus exercitium, sed semper manere liberam vt eliciat, aut non eliciat actum. Loquitur verò in hac vita, siquidem de ea in suis viribus spectata est illi in eo articulo sermo. Articulo verò tertio docet, à nulla omnino passione, atque adeò nec à timore mortis imminenti posse necessitari, interim dum iudicium rationis omnino non absorbetur. Quoniam passio mouet, illicitæ voluntatem, tamquam obiectum, per notitiam intellectus, quæ de illa habetur, & de obiecto quod illam concitauit, quandoquidem nihil corporeum potest immediatè mouere voluntatem, sed solum per notitiam intellectus: at verò nullum obiectum cognitum, vt præcedente articulo ostenderit, potest in hac vita necessitare voluntatem, interim dum iudicium non ita obtenebratur perturbatione phantasia, vt omnino absorbeat, quamdiu enim in intellectu iudicium aliqua ex parte liberum manet, tandiu in voluntate sua innata libertas perseverat. Vnde ibidem in repositione ad secundum, Ali-

A quando, inquit D. Thomas, & si ratio obrubiletur à passione, remanet tamen aliquid rationis liberum, & secundum hoc potest aliquid, vel totaliter passionem repellere, vel saltem se continere ne passionem sequatur.

Et Caietanus eodem articulo 3. præter alia ait: *Circa tertij articuli doctrinam aduertere, quod inde habes, quam liberum sit, tam in delectabilibus, quam in contrariis secundum rationem, velle & nolle. Passiones enim huiusmodi, aut totaliter absorberent rationem, & sic nihil voluntatis restat, aut aliquid eius relinquunt, & sic libertatis tantumdem dimitunt. Et quamuis tunc propter dispositionem subiecti voluntas maxime inclinetur ad actum consonum appetitui sensitiuo, quia tamen libera restat miraculo non est opus ad non eliciendum eiusmodi actum, vt Gregorius de Arimino in primo sent. dist. 1. q. 2. artic. 2. putauit.* Hæcenus Caietanus. Neque credo in contraria esse sententia sectatores reliquos Diui Thomæ, si Medianam excipias.

Eandem sententiam sequitur idem D. Thomas eadem prima secundæ quæst. 109. artic. 8. & 9. dum docet, hominem in statu naturæ lapsæ suis viribus naturalibus vitare posse singula lethalia peccata, quemadmodum seruare præceptum quocumque legis naturalis in quocumque euentu ad longum tamen tempus vitare non posse peccata omnia lethalia. Quæ verba asserit & expedit Sotus 1. de natura & gratiæ cap. 22. conclusionem 4. & 5. ad probandam sententiam, quam D. Thomam sequi affirmamus.

Anselmus quoque, doctrinæ Augustini sectator magnus, in eadem absque vilo dubio est sententia, in libro de libero arbitrio cap. 6. 7. 9. & 10. Et in libro de concordia præscientiæ, prædeterminationis & gratiæ cum libero arbitrio cap. 1. Quibus in locis docet, dum iudicium rationis non absorberetur, nullam passionem quantumuis vehementem, nullamque difficultatem auferre posse libertatem voluntatis ad non consentiendum, illive necessitatem inferre, eaque de causa, in quocumque temporis momento consentiat præcepti transgressioni, peccare. Adhibensque exemplum in eo, cui mors immineret, nisi consentiret mendacio, docet: impotentiam ad resistendum tentationi, quam, quo grauior est tentatio, eò maiorem in nobis experimus, non esse aliud, quam difficultatem perseverandi in rectitudine: difficultatem verò, quantumuis ea accrescat, non auferre à voluntate potestatem perseverandi in rectitudine, verum semper manere liberum, vt, si velit, non succumbat. Nescio quid apertius dici potuit, & conuenientius cum communi illo Theologorum pronuntiato, *Infra Deum clarè visum, propter obiecti infinitatem, nihil omnino necessitare posse voluntatem quoad actus exercitium.*

Præter Durandum, Scotum, & Gabrielem (quos, vt membro præcedente relatum est, negare nemo potest esse in hac sententia, maxime cum Scotus in primo dist. 1. quæst. 4. & in quarto dist. 49. q. 9. assereret, neque Deum clarè visum necessitatem asserere posse voluntati quoad actus exercitium) in eadem sententia est Sotus primo de natura & gratiæ cap. 22. conclusionem 2. quo loco affirmat: hominem naturæ lapsæ posse implere quocumque genus præcepti quoad substantiam: non tamen posse implere omnia, id est, non posse diu stare, quin decidat, nisi Deus peculiare ferat auxilium. Hæc ille. Et sub finem capitis corol. 2. & 3. ait: *Natum profus actum unum singularem esse in viro iusto, cui similis quoad substantiam actus, non possit esse in eo, qui caret gratia.* Ex antecedentibus verò & sequentibus constat, eum intelligendum esse de homine ex suis